

Stanisława Kurek-Kokocińska

BRANŻOWE OŚRODKI INFORMACJI NAUKOWEJ, TECHNICZNEJ
I EKONOMICZNEJ W ŁODZI (ZARYS ROZWOJU)

Od kilku lat można obserwować w Polsce ważne zmiany dokonujące się m. in. na mapie placówek informacyjnych. Dotyczy to zarówno ich istnienia, jak również odmiennych warunków, form i możliwości działania. Skutkiem przeobrażeń ustrojowo-gospodarczych przerwany został dotychczasowy ewolucyjny proces rozwoju placówek informacji. Przykładu dostarczają łódzkie branżowe ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej, obecne w strukturze instytutów naukowo-badawczych, bądź ośrodków badawczo-rozwojowych.

Bointe w Łodzi powstawały po II wojnie światowej często w drodze naturalnego rozwoju biblioteki fachowej przekształcanej w ośrodek informacji. (Zjawisko to dotyczy 60% łódzkich bointe; o powołaniu w mieście innych placówek do rangi bointe decydowały indywidualne akty prawne ustanawiane przez właściwe jednostki terenowe na podstawie Uchwały nr 35 RM z 1971). Ogólne przemiany Polski lat osiemdziesiątych i następnych wywołały w bointe wiele niezamierzonych zmian organizacyjno-prawnych, a w konsekwencji także osobowych. Z uwagi na to, że dalszy rozwój placówek bointe wg dotychczasowego modelu odchodzi w przeszłość, pragniemy w krótkim zapisie zarejestrować te dzieje, wskazując na formy działalności w minionym czterdziestoleciu.

Rekonstruując - wg chronologii - dzieje poszczególnych placówek, starano się uwzględnić:

- warunki i datę powstania ośrodka oraz jego instytucji macierzystej,
- zakres tematyczny prowadzonej przez ośrodek działalności,

- rozwój ośrodka informacji znaczący m. in. aktami prawnymi obowiązującymi w krajowym systemie informacyjnym,

- przejawy działalności ośrodka branżowego (z podkreśleniem wkładu kierowników tych placówek).

W badanym czasie¹ (połowa lat osiemdziesiątych) czynnych było w mieście 10 bointe. Stanowiły one ok. 9% ogólnego stanu branżowych ośrodków informacji w Polsce. W skali miasta stanowiły one ok. 16% placówek inte działających na wszystkich poziomach.

Przynależność resortowa bointe była w ciągu lat zmienna, uzależniona od sytuacji gospodarczej kraju. W Łodzi większość stanowiły bointe w przemyśle lekkim, chemicznym oraz w dziedzinie maszyn włókienniczych (5 placówek). Nadto w dziedzinie urządzeń energetycznych, aparatury manewrowej, w papiernictwie, gastronomii i zabawkarstwie.

BOINTE INSTYTUTU CELULOZOWO-PAPIERNICZEGO

W 1946 r. powstało w Łodzi Centralne Laboratorium Celulozowo-Papiernicze². Instytut Celulozowo-Papierniczy stanowi kontynuację jego działania³. Utworzono go Zarządzeniem Ministra Przemysłu Chemicznego z 7 grudnia 1951⁴.

Podstawowy zakres problemów interesujących Instytut stanowiły zagadnienia z dziedziny celulozownictwa, papiernictwa i przetwórstwa papierniczego. W tym zakresie prowadzono w Instytucie prace naukowo-badawcze, podstawowe i stosowane. Głównie były to badania odnoszące się do surowców włóknistych i pomocniczych, sposobów ich wykorzystania, udoskonalenia istniejących i wprowadzenia nowych technologii produkcji, rozszerzania asortymentu wy-

¹ Por. S. Kurek-Kokocińska, *Branżowe ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w Łodzi w latach 1945-1984. (Zarys rozwoju, organizacja, działalność)*, Łódź 1989, maszynopis (rozprawa doktorska).

² Ogólne kalendarium wydarzeń pt. *Niektóre ważniejsze wydarzenia w przemyśle celulozowo-papierniczym w ostatnim czterdziestoleciu* zamieszczono w *Prz. Pap.* 1985, nr 12, s. 394-397.

³ *Inte - klucz i impuls postępu technicznego*, wywiad z dr J. Robowskim przeprowadził red. S. Libiszowski, *Prz. Pap.* 1980, nr 6, s. 209-212.

⁴ *Mon. Pol.* 1951, nr A-105, poz. 1539.

robów, poprawy ich jakości, oceny przydatności opakowań z papieru, kartonu i tektury, poszukiwań metod ochrony środowiska (wody i powietrza)⁵.

Historia BOINTE ICP w Instytucie rozpoczyna się w 1946 r. W trakcie tworzenia wspomnianego Laboratorium Celulozowo-Papierniczego uruchomiono przy nim bibliotekę. W 1947 r. włączono ją w skład utworzonego Oddziału Dokumentacji (OD)⁶. Placówka mieściła się początkowo w zabudowaniach Politechniki Łódzkiej (ul. Żwirki 21), później w gmachu Instytutu (ul. Gdańska 12). Pierwszym kierownikiem ośrodka był inż. R. Kawelmacher, potem mgr inż. M. Liro.

Od początku istnienia OD w CLCP jednym z głównych źródeł informacji były artykuły z czasopism nadchodzących do biblioteki. W 1949 r. otrzymywano regularnie 55 tytułów czasopism, w tym 25 krajowych i 30 zagranicznych (w 8 językach - ang., czes., fiń., fr., niem., szw., ros., węg.)⁷.

W Oddziale gromadzono też materiały opracowane dokumentacyjnie (opisy bibliograficzne z analizą dokumentacyjną i symbolem UKD)⁸. Wykonywano też tłumaczenia tekstów obcojęzycznych. Zakupiona specjalistyczna aparatura pozwoliła na uruchomienie laboratorium fotograficznego oraz na sporządzanie fotokopii i mikrofilmów niezbędnych publikacji.

Właściwy okres zorganizowania służby dokumentacyjnej w przemyśle papierniczym przypadł na lata 1950-1954. Oddział Dokumentacji przemianowano wówczas na Działowy Ośrodek Dokumentacji Naukowo-Technicznej, a bibliotekę (w 1953 r.) - na bibliotekę branżową⁹. Działalnością ośrodka kierowali w tym czasie mgr S. Libi-

⁵ Zakres działania i organizacji pracy Instytutu bardziej szczegółowo charakteryzuje Regulamin wewnętrzny placówki, podpisany przez dyrektora ICP mgr B. Jamera, uchwalony przez Kolegium Instytutu 10-11 kwietnia 1967 r.; por. też *Informator Celulozowo-Papierniczy*, [w:] *Informator nauki polskiej*, t. 1, Warszawa 1983, s. 641.

⁶ R. K a w e l m a c h e r, *Dokumentacja w Centralnym Laboratorium Celulozowo-Papierniczym*, *Prz. Pap.* 1949, nr 5, s. 200-204.

⁷ J. R o b o w s k i, *Rozwój bibliotek fachowych i punktów dokumentacji w przemyśle celulozowo-papierniczym*, *Prz. Pap.* 1955, nr 9, s. 275-276.

⁸ W 1949 r. Oddział Dokumentacji CLCP postarał się o dokonanie pewnych rozszerzeń i uzupełnień do tablic UKD, który to wyciąg dla potrzeb przemysłu celulozowo-papierniczego sporządzony przez K. Hempła opublikowano w *Prz. Pap.* 1947, nr 3, s. 26.

⁹ J. R o b o w s k i, *Dokumentacja naukowo-techniczna w przemyśle celulozowo-papierniczym*, *Prz. Pap.* 1954, nr 10, s. 186-188.

szowski (od 1953 r.) i mgr J. Robowski (od 1954 r.) Dla tego okresu charakterystyczna jest współpraca ICP - w tym i ośrodka informacji, z ZSRR, Czechosłowacją, Węgrami, Rumunią i Chinami¹⁰. Ponadto zorganizowano w przedsiębiorstwach obsługiwanego przemysłu 36 zakładowych punktów dokumentacji.

W 1961 r. Zakład Dokumentacji Naukowej ICP uzyskał rangę branżowego ośrodka informacji¹¹. Dodatkowe zadania powierzono mu w związku z Zarządzeniem nr 15 Przew. Komitetu Nauki i Techniki z 1968 dotyczącym informacji o opatentowanych wynalazkach¹².

Prowadzona działalność wydawnicza objęła opracowywanie i publikowanie w ośrodku trzech periodyków: "Celuloza i Papier. Spis zawartości czasopism" (mies.), "Przegląd Dokumentacyjny Papiernictwa" (dodatek do "Prz. Papierniczego"), "Celuloza i Papier. Informacje techniczno-ekonomiczne" (kwart. redagowany wspólnie z Zakładem Ekonomiki ICP).

W ramach współpracy z Zarządem Głównym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Papierniczego publikowano też biuletyny informacyjne poszczególnych sekcji Stowarzyszenia oraz drukowano materiały przeznaczone na wspólnie organizowane międzynarodowe konferencje. W ośrodku starano się również o utrzymywanie kontaktu z placówkami naukowymi i bibliotekami zagranicznymi. W końcu 1962 r. prowadzono wymianę informacji z 42 placówkami¹³.

Współpraca z zakładowymi ośrodkami informacji należała do obowiązków statutowych i realizowano ją w zakresie pomocy instruktażowej, organizacyjnej i szkoleniowej. Inicjowano też okresowe narady pracowników służby informacji, w celu wymiany doświadczeń, dyskusji i doskonalenia metod pracy.

¹⁰ J. R o b o w s k i, *Współpraca Instytutu Celulozowo-Papierniczego z zagranicą*, Prz. Pap. 1956, nr 9/10, s. 1-2.

¹¹ W oparciu o Zarz. nr 174 Min. Leśnictwa i Przem. Drzewnego z 25 września 1961 (Dz. Urz. Min. Leś. i Przem. Drzewn. 1961, nr 13, poz. 126) - powołano następujące branżowe ośrodki informacji: leśnictwa, drzewnictwa, meblarstwa, przemysłu opakowań i papiernictwa

¹² Dz. Urz. KNiT 1968, nr 1, poz. 2.

¹³ J. R o b o w s k i, *Działalność Zakładu Dokumentacji i Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej Instytutu Celulozowo-Papierniczego*, Prz. Pap. 1962, nr 1, s. 1-2.

Sukcesywnie wyposażano ośrodek w sprzęt reprograficzny: od 1953 r. w fotokopiarkę przeznaczoną do sporządzania fotokopii i czytelnych negatywów; od 1955 r. dokumator Zeiss-Jena do sporządzania mikrofilmów; od 1965 r. zaczęto wykonywać odbitki na powielaczu offsetowym Zeta-printon.

Do poł. lat osiemdziesiątych organizacja i działalność służby inte w przemyśle celulozowo-papierniczym opierała się na Uchwale nr 35 RM z 1971 i wielu przepisach wykonawczych właściwego ministra (m. in. Zarządzenie nr 53 z 1972¹⁴, oraz Decyzja nr 16 z 1974¹⁵).

W tym czasie BOINTE ICP, pod względem struktury organizacyjnej posiadał rangę zakładu naukowo-badawczego, z bezpośrednią podległością dyrektorowi Instytutu. Wewnętrzna struktura organizacyjna ośrodka obejmowała: Bibliotekę, Pracownię Dokumentacji, Informacji i Wydawnictw, Sekcję Reprograficzną oraz Sekcję Wynalazczości i Informacji Patentowej (zatrudniając w 1984 r. 12 osób).

W ramach rozpowszechniania informacji pochodnej publikowano w ośrodku dwa wydawnictwa: "Informację Ekspresową" (będącą przeglądem branżowych czasopism oraz adnotowanym wykazem nabytków biblioteki) oraz "Biuletyn Informacyjny" (zawierający w swej treści wskaźniki techniczno-ekonomiczne obsługiwanego przemysłu, dane dotyczące cen surowców i wytworów, zużycia energii, wielkości produkcji w różnych krajach itp., opisy nowych fabryk celulozy i nowych maszyn papierniczych).

Inne formy działalności BOINTE dostosowywano do planów i wytycznych formułowanych przez Centrum INTE oraz jednostki nadrzędne resortowej służby informacyjnej.

¹⁴ Zarz. nr 53 Min. Leśnictwa i Przem. Drzewnego z 5 maja 1972 r. w sprawie organizacji, zasad funkcjonowania i rozwoju resortowego systemu informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej. Dz. Urz. Min. Leś. i Przem. Drzewn. 1972, nr 6, poz. 54.

¹⁵ Decyzja nr 16 Min. Leśnictwa i Przem. Drzewnego z 22 kwietnia 1974 r. w sprawie usprawnienia organizacji i działalności w dziedzinie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie leśnictwa i przemysłu drzewnego, niepubl.

BOINTE INSTYTUTU WŁÓKIENICTWA

Instytut Włókiennictwa reprezentuje wiodący w Łodzi przemysł włókienniczy.

Instytut powstał w 1948 r. pn. Głównego Instytutu Włókiennictwa¹⁶. W piśmie Min. Przemysłu i Handlu z 22 października 1948 w sprawie struktury organizacyjnej GIW przewidziano też istnienie Działu Dokumentacji i Wydawnictw.

Zachowane archiwalia¹⁷ wskazują, że w 1947 r. w bibliotece Instytutu znajdował się księgozbiór o wielkości blisko 1000 woluminów. W 1948 r. z prenumeraty nadchodziło do biblioteki 107 tytułów czasopism¹⁸. Do 1950 r. przygotowano ponad 1000 kart dokumentacyjnych. W tym czasie ustawiono w bibliotece księgozbiór wg UKD, ustalono organizację obiegu czasopism oraz sposób typowania artykułów do dokumentowania, opracowano wzór kartoteki dokumentacyjnej, powierzając sporządzanie samych opracowań pracownikom poszczególnych zakładów IW.

W pierwszym okresie istnienia ośrodka niemałe zasługi dla kształtowania form i metod pracy wnieśli prof. W. Fabierkiewicz, mgr inż. K. Hempel, mgr mgr A. Arct i J. Zaniemojski oraz E. Hajman.

Drugi etap w działalności Działu objął lata po 1950 r. Kolejno kierowali ośrodkiem prof. A. Ekerkunst, następnie mgr mgr M. Wiewiórski (do 1965 r.), R. Dolecka (do 1976 r.) i W. Gabryniak.

W latach 1950 podjęto wysiłki w kierunku udoskonalenia form działalności dokumentacyjnej. Sporządzano w dalszym ciągu analizy i karty dokumentacyjne, opracowywano zestawienia bibliograficzne,

¹⁶ Początki GIW są następujące: 7 września 1945 r. powołano w Łodzi Naukowo-Badawczy Instytut Włókiennictwa, podległy bezpośrednio Centralnemu Zarządowi Przemysłu Włókienniczego. W 1948 r. na podstawie Dekretu o utworzeniu głównych instytutów naukowo-badawczych przemysłu (Dz. U. 1948, nr 50, poz. 388) powołano Główny Instytut Włókiennictwa; w skład GIW miała wejść istniejąca dotąd placówka; statut GIW otrzymał w 1950 r. (Zarz. Min. Przem. Lekkiego z 6 września 1950 r.) Pod obecną nazwą Instytut Włókiennictwa występuje od 1 stycznia 1952 r.

¹⁷ Instytut Włókiennictwa w Łodzi, teczka nr 65/5, 38/8.

¹⁸ Biblioteka, [w:] *Sprawozdanie Głównego Instytutu Włókiennictwa*, Łódź 1948, s. 72-73.

proszono obsługę kartotek, zainteresowanych informowano o nowo zdokumentowanych zagadnieniach. W czasopiśmie pt. "Przegląd Włókienniczy" i "Technik Włókienniczy" zamieszczano dokumentacyjne przeglądy literatury.

Pewne zmiany w działalności ośrodka przyniosły Uchwała nr 169 RM z 1960, nowelizacja statutu IW¹⁹ oraz cytowane Zarządzenie Przew. Komitetu Nauki i Techniki z 16 października 1961²⁰. Ośrodek występował w tym czasie pn. Zakładu Informacji i Dokumentacji Naukowo-Technicznej.

Przełom lat 1961/1962 przyniósł instytucji macierzystej rozwój zaplecza technicznego, co pozwoliło na dalsze uaktywnienie działań w zakresie informacji oraz na lepszą obsługę kadry technicznej i kierownictwa przemysłu.

W 1962 r. w miejsce wspomnianego Zakładu Informacji i Dokumentacji Naukowo-Technicznej powołano Branżowy Ośrodek Informacji Technicznej i Ekonomicznej²¹. Do 1962 r. publikowano 4 stałe wydawnictwa: "Prace IW", "Biuletyn IW", "Zeszyty Informacyjne IW", "Wiadomości Dokumentacyjne IW". Od 1962 r. podjęto prace wydawnicze w zakresie nowych tytułów: "Ekspres Informacji" (decydując, że "w tym nowym wydawnictwie będą zamieszczane streszczenia wybranych artykułów z czasopism zagranicznych w formie luźnej, co pozwoli na gromadzenie ich przez użytkowników w dowolnym układzie"), "Prac IW" (seria B), "Biblioteczki Instrukcji i Wytycznych". Od 1962 r. większość wydawnictw, z wyjątkiem "Prac Instytutu Włókiennictwa" oraz "Biuletynu" wykonywał nowo powołany Dział Poligraficzny BOINTE.

Przy Instytucji powołano także, we wczesnych latach sześćdziesiątych resortowy Ośrodek Informacji Technicznej i Ekonomicznej (ROINTE)²². Bliskość lokalizacji obu placówek, ośrodków branżowe-

¹⁹ Rozdział II opublikowanego w 1961 r. statutu wymienia m. in. Zakład Informacji i Dokumentacji Naukowo-Technicznej, pełniący funkcję branżowego ośrodka informacji. Por. Pismo okólnie Min. Przem. Lekkiego nr 4/61 z 15 marca 1961 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu statutu Instytutu Włókiennictwa. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1961, nr 1, poz. 8.

²⁰ Mon. Pol. 1961, nr 88, poz. 377.

²¹ Zarz. nr 23 Dyrektora IW z 21 lipca 1962 r. w sprawie zmian organizacyjnych w IW, nie publikowane.

²² Zarz. nr 63 Min. Przem. Lekkiego z 20 kwietnia 1962 r. w sprawie powo-

go i resortowego, pozwoliła na bezpośrednią wymianę doświadczeń w zakresie metod działania służby informacyjnej w przemyśle lekkim, doprowadzając w konsekwencji do ukształtowania rozbudowanej sieci ośrodków inte w tym resorcie.

Na ukształtowanie się BOINTE IW w latach siedemdziesiątych wpływ miały: Uchwała nr 35 RM z 1971, Zarządzenie nr 20 Przew. Komitetu Nauki i Techniki z 1971 (dotyczące informacji o nowo opatentowanych wynalazkach²³, a zobowiązujące BOINTE do prowadzenia centralnego dla branży systemu informacji patentowej w dziedzinie włókiennictwa), zarządzenia właściwego ministra²⁴ i dyrektora²⁵. Z kolei nadanie ROINTE uprawnień w zakresie sprawowania nadzoru nad działalnością informacyjną w przemyśle lekkim przyniosło reorganizację działalności wydawniczej²⁶.

Zgodnie z koncepcją zaproponowaną przez resort, BOINTE IW uczestniczył w działalności wydawniczej scentralizowanej dla całego resortu przemysłu włókienniczego. Prowadził pracę w ramach komitetu redakcyjnego nad opracowywaniem 2 tytułów resortowych publikacji:

- "Ekspres Informacji. Włókiennictwo i Odzieżownictwo" (syntetyczne opracowania literatury z zakresu branży, sporządzane głów-

łania Resortowego Ośrodka Informacji Technicznej i Ekonomicznej przy Instytucie Włókiennictwa. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1962, nr 2, poz. 19; por. też Zarz. nr 138 Min. Przem. Lekkiego z 18 lipca 1964 r. w sprawie powołania i zakresu działania Resortowego Ośrodka Informacji Technicznej i Ekonomicznej działającego przy Instytucie Włókiennictwa. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1964, nr 5, poz. 26.

²³ Dz. Urz. KNiT 1971, nr 2, poz. 3.

²⁴ Zarz. nr 52/72 Min. Przem. Lekkiego z 30 września 1972 r. w sprawie organizacji i rozwoju działalności w zakresie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie przemysłu lekkiego. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1972, nr 10, poz. 22; por. też Zarz. nr 11/77 Min. Przem. Lekkiego z 27 września 1977 r. w sprawie rozwoju działalności w zakresie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie przemysłu lekkiego. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1977, nr 4, poz. 14; Zarz. nr 2/78 Min. Przem. Lekkiego z 7 lutego 1978 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 11/77 Min. Przem. Lekkiego z 27 września 1977 r., Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1978, nr 2, poz. 2.

²⁵ Zarz. nr 37 Dyrektora Instytutu Włókiennictwa z 18 grudnia 1975 r. w sprawie zmiany Zarządzenia z 15 maja 1975 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu organizacyjnego Instytutu Włókiennictwa, niepubl.

²⁶ Porozumienie o współpracy w zakresie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej zawarte 1 września 1978 r. między ROINTE a Instytutem Włókiennictwa, niepubl.

nie przez pracowników naukowo-badawczych instytutów; IW, COBR Przem. Odzieżowego),

- "Przeglądu Dokumentacyjnego. Włókiennictwo i Odzieżownictwo" (adnotowane opisy bibliograficzne artykułów z czasopism zagranicznych, opisy sprawozdań z zagranicznych wyjazdów służbowych; ostatni numer w roku poświęcono nabytkom bibliotecznym).

Na podstawie wytycznych ROINTE, Branżowy OINTE IW rozpoczął w 1976 r. współpracę z Działowym Ośrodkiem Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej EKORNO. Dotyczyła ona gromadzenia i wyszukiwania informacji faktograficznej.

Ponownie zasady uczestnictwa BOINTE IW w działalności informacyjnej resortu sprecyzował akt prawny z 1980 r.²⁷, zachowując rozwiązania już wypracowane.

W tym czasie BOINTE IW, zlokalizowany w pionie dyrektora ds. ekonomicznych, traktowany był jako wydzielona samodzielna komórka jednostki macierzystej. Rozbudowana struktura organizacyjna ośrodka obejmowała następujące agendy: Bibliotekę, Sekcję Dokumentacji i Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, Sekcję Dokumentacji i Informacji Patentowej, Sekcję Informacji Faktograficznej, Sekcję Poligraficzną oraz Fotelaboratorium (zatrudniając w 1984 r. ogółem 36 osób, tj. 8,6% w stosunku do zatrudnionych w Instytucie).

BOINTE INSTYTUTU WŁÓKIEN CHEMICZNYCH

Instytut Włókien Chemicznych - wcześniejsza nazwa Instytut Włókien Syntetycznych i Sztucznych²⁸ - powołany został w 1950 r. przez Ministerstwo Przemysłu Lekkiego na bazie Zakładu Włókien Sztucznych Głównego Instytutu Włókiennictwa w Łodzi oraz laboratorium wytwórni włókien poliamidowych w Jeleniej Górze. W trakcie

²⁷ Zarz. nr 4 Min. Przem. Lekkiego z 21 kwietnia 1980 r. w sprawie rozwoju działalności w zakresie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie przemysłu lekkiego. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1980, nr 3, poz. 9.

²⁸ IWSiS zmienił nazwę na Instytut Włókien Chemicznych w oparciu o Zarz. nr 52 Prezesa RM z 20 czerwca 1974 r. (Mon. Pol. 1974, nr 24, poz. 144); por. też Zarz. nr 309 Dyrektora Instytutu Włókien Chemicznych z 15 lipca 1974 r., niepubl.

organizacji Instytutu utworzono Ministerstwo Przemysłu Chemicznego, które przejęło nową jednostkę badawczą²⁹. W 1955 r. placówkę z Jeleniej Góry przeniesiono wraz z dyrekcją Instytutu do Gorzowskich Zakładów Włókien Sztucznych, a od 1 września 1955 siedzibą dyrekcji Instytutu stała się Łódź³⁰.

W IWCh prowadzono prace naukowo-badawcze nad takimi m. in. tematami, jak modernizacja produkcji włókien chemicznych, prowadzenie badań pomocniczych, których wyniki stanowiły podbudowę konieczną dla rozpatrywania zagadnień technologicznych³¹. IWCh prowadził też pracę na rzecz ochrony środowiska (fabryki włókien wiskozowych dają duże ilości produktu ubocznego, jakim są szkodliwe substancje gazowe, np. siarkowodór, siarczki węgla, dwutlenek siarki)³², nad doskonaleniem zakupionych metod licencyjnych dla przemysłu włókienniczego przy wdrażaniu do przerobu nowych typów włókien itp.³³

Utworzenie Działowego Ośrodka Dokumentacji Naukowo-Technicznej (późniejszego BOINTE) przewidziano w strukturze Instytutu już w 1952 r. Jego załączkiem była biblioteka, zorganizowana w Zakładzie Włókien Sztucznych GIW w Łodzi z obsadą dwu-, później trzyosobową³⁴. Choć skromny stan organizacyjny biblioteki, a zarazem ośrodka dokumentacji, utrzymywał się przez dłuższy czas, prowadzono tu ożywioną działalność informacyjną.

²⁹ Por. Zarz. Min. Przem. Chemicznego z 7 listopada 1951 r. w sprawie przystosowania organizacji instytutu specjalnego pod nazwą Instytutu Włókien Syntetycznych i Sztucznych do wymagań Ustawy z 8 stycznia 1951 r. o tworzeniu instytutów naukowo-badawczych dla potrzeb gospodarki narodowej. Mon. Pol. 1951, nr A-105, poz. 1527.

³⁰ S. Pełka, *Piętnaście lat rozwoju Instytutu Włókien Sztucznych i Syntetycznych*, "Chemik" 1967, nr 1(229), s. 16-17; por. też K. Hempel, *XV-lecie Instytutu Włókien Sztucznych i Syntetycznych w Łodzi*, "Polimery" 1967, nr 8, s. 397.

³¹ Np. opracowanie technologii wiskozowego włókna trudnopalnego (przeznaczonego do produkcji tkanin dekoracyjnych), poliamidowych włókien dwuskładnikowych (przeznaczonych do wyrobu pończoch), czy poliestrowego włókna DILANA (przeznaczonego w efekcie końcowym dla przemysłu odzieżowego).

³² Np. w IWCh opracowano metodę absorpcji szkodliwych substancji gazowych, zmniejszając radykalnie ich zawartość, która to metoda wdrożona została w Tomaszowie Maz. w zakładach WISTOM,

³³ *Instytut Włókien Chemicznych*, [w:] *Informator nauki polskiej*, t. 1, Warszawa 1983, s. 657.

³⁴ Zachował się dokument z 1952 r. stanowiący załączek biblioteki, zawierający "Spis książek przekazanych przez Instytut Włókiennictwa do nowo powsta-

W latach 1952-1956 przy współpracy pracowników instytucji macierzystej opracowano i rozpowszechniono wśród wszystkich fabryk włókien sztucznych ok. 4000 kart dokumentacyjnych sporządzonych na podstawie artykułów zamieszczanych w zagranicznych czasopismach specjalistycznych³⁵. Od połowy 1952 r. z inicjatywy ówczesnych kierowników ośrodka, J. Stolarskiego oraz później inż. E. Kraula, zaczęto prowadzić działalność wydawniczą. Pierwszy numer "Biuletynu Włókien Sztucznych"³⁶ (wydany w sierpniu 1952) zawierał wzmiankę, iż opracował go Ośrodek Bibliografii przy IWSS (nazwa ta wystąpiła jednorazowo; komórka nosiła nazwę Ośrodka Dokumentacji Naukowo-Technicznej)³⁷.

W omawianym okresie wykonywano w Ośrodku (dla zakładów przemysłu włókien sztucznych) tłumaczenia obcojęzycznych tekstów fachowych, a na żądanie użytkowników sporządzano fotokopie artykułów i opisów patentowych. Od 1953 r. podjęto prowadzenie informacji patentowej. Rozbudowano też bibliotekę³⁸.

Pełny rozwój Instytutu oraz omawianego BOINTE zaczął się po 1958 r. Instytut przeniesiono do nowego gmachu przy ul. M. Skłodowskiej-Curie 19/27. Jednocześnie z urządzaniem nowoczesnych laboratoriów, przystąpiono do nadania właściwego kształtu organizacyjnego (zgodnego z Uchwałą nr 169 RM z 1960) ośrodkowi informacji. Przydzielono mu m. in. obszerny lokal składający się z czytelni, pracowni dokumentacyjnej i magazynu zbiorów bibliotecznych.

W 1962 r. Zjednoczenie Przemysłu Włókien Chemicznych powołało,

tego Instytutu Włókien Sztucznych i Syntetycznych. Wyboru dokonał K. Hempel". Spis obejmował 40 książek i 5 tytułów czasopism.

³⁵ M. G a w a l e w i c z, *Informacja techniczna i ekonomiczna*, "Włókna Sztuczne. Biuletyn Informacyjny" 1967, nr 1, s. 79-84.

³⁶ "Biuletyn Włókien Sztucznych" 1952, nr 1-5.

³⁷ W 1953 r. zmieniono tytuł wydawnictwa na "Włókna Sztuczne. Biuletyn Instytutu Włókien Sztucznych i Syntetycznych". W formie powielanego maszynopisu wydawnictwo to ukazywało się do 1955 r.; natomiast do 1963 r. publikowano je bez żadnych zmian w układzie treści.

³⁸ W archiwum ośrodka odnaleziono dane, wskazujące na dynamikę wzrostu zbiorów bibliotecznych w latach 1952 i 1956; wynosiły one odpowiednio: zwarte - 262 vol., 2566 vol.; ciągie - 168 jedn., 662 jedn.; specjalne (fotokopie, mikrofilmy, opisy patentowe i in.) - 84 jedn., 2476 jedn.; czasopisma - 34 tyt., 124 tyt.

na bazie istniejącej komórki informacyjnej, branżowy ośrodek informacji. W strukturze IWSiS występował on pn. Zakładu Informacji Technicznej i Ekonomicznej³⁹.

W 1961 r. w wyniku zmiany struktury organizacyjnej Instytutu utworzono w Dziale Ogólnotechnicznym IWSiS Sekcję Norm, w której zgrupowano wszystkie zagadnienia normalizacyjne. Sekcja podporządkowana została następnie Zakładowi Informacji Technicznej i Ekonomicznej, przyjmując nazwę pracowni⁴⁰. W 1963 r. utworzono niezależną od BOINTE Sekcję Wynałazczości i Patentów, której powierzono programowanie i prowadzenie badań oraz informacji patentowej w zakresie tematyki prac Instytutu⁴¹.

Rozwijająca się i systematycznie prowadzona na przestrzeni ponad 20 lat działalność wydawnicza BOINTE objęła w latach sześćdziesiątych opracowywanie i publikowanie następujących wydawnictw:

- "Przegląd Bibliograficzny. Włókna Sztuczne" (mies. opracowywany od 1962 r.),

- "Włókna Sztuczne. Biuletyn Informacyjny" (mies. informujący o pracach naukowo-badawczych prowadzonych w Instytucie; kontynuacja wydawnictwa zapoczątkowanego w 1952 r.),

- "Zeszyty Informacyjne. Włókna Sztuczne" (periodyk ukazujący się od 1964 r., zawierający opracowania wybranych zagadnień),

- "Szybka Informacja Techniczna" (wydawana od 1966 r., zawierająca streszczenia, tłumaczenia z języków obcych).

Motywy sprzyjającym intensyfikacji działalności wydawniczej było unowocześnienie bazy poligraficznej ośrodka⁴².

³⁹ Zarz. Min. Przem. Chemicznego z 9 listopada 1962 r. w sprawie organizacji i rozwoju informacji technicznej i ekonomicznej w resorcie ministerstwa przemysłu chemicznego, niepubl.; w strukturze organizacyjnej Instytutu występowały w tym czasie w ramach Zakładu Informacji Technicznej i Ekonomicznej dwa działy: ogólnotechniczny oraz dokumentacji i informacji technicznej i ekonomicznej, który spełniał rolę branżowego ośrodka informacji; w dziale tym funkcjonowały: biblioteka, pracownia dokumentacji oraz pracownia wydawnictw. Por. *Kronika IWSiS w Łodzi*, br., s. 6-7.

⁴⁰ K. M a c h e r, *Działalność normalizacji*, "Włókna Sztuczne. Biuletyn Informacyjny" 1967, nr 1, s. 7-20.

⁴¹ D. P r u s k a, *Ochrona własności przemysłowej*, "Włókna Sztuczne. Biuletyn Informacyjny" 1967, nr 1, s. 74-75.

⁴² Troszczył się o to szczególnie jego kierownik w latach 1965-1969 mgr Puczkiełło. Kierownictwo nad działalnością biblioteki prawie od momentu jej powstania sprawowała I. Żylińska, nad działalnością dokumentacyjno-informacyjną - M. Gawalewicz, prowadzenie działalności wydawniczej pozostawało pod opieką M. Moszyńskiej, której z pomocą przychodził pracownik naukowy IWCH mgr inż. K. Hempel. Informacje uzyskane podczas wywiadu (14 maja 1984 r.) przeprowadzonego z K. Hemplem.

Kolejne zmiany zaszcze w działalności BOINTE IWCh wiążą się z Uchwałą nr 35 z 1971 r. oraz z Zarządzeniem Min. Przemysłu Chemicznego z 2 sierpnia 1972 r.⁴³ Ośrodek otrzymał wówczas nazwę Branżowego Ośrodka Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej Przemysłu Włókien Sztucznych i Fotochemicznego. Rozszerzyła się wtedy sieć współpracujących zakładowych oraz międzyzakładowych ointe.

Działalność dokumentacyjna prowadzona w latach 1969-1978 pod kierunkiem M. Rżanka polegała na dokumentowaniu czasopism, opracowywaniu kart dokumentacyjnych (dla których analizy sporządzali pracownicy naukowcy Instytutu), wykonywaniu zestawień tematycznych, prowadzeniu działalności wydawniczej oraz w zakresie informacji patentowej (1-osobowe stanowisko pracy do spraw związanych z obsługą zbioru dokumentów patentowych). Opracowywana w ośrodku "Bieżąca Informacja Chemiczna" stanowiła przegląd zawartości czasopism, wykaz nabytków biblioteki i dane nt. opatentowanych lub zgłoszonych do opatentowania wynalazków w interesujących branżowo klasach MKP.

Niektóre szczegółowe rozwiązania techniki pracy branżowego ośrodka uległy zmianie pod wpływem ustaleń wprowadzonych pod kierunkiem dr. S. Bulika (od 1979 r.). BOINTE stał się wówczas pracownią Zakładu Ekonomiki i Prognozowania Informacji, obok współegzystującej Pracowni Ekonomiki i Prognoz. Całość pod wspólnym kierownictwem była bezpośrednio podporządkowana dyrektorowi naczelnemu IWCh.

Załamaniem się działalności informacyjnej w Instytucie przyniósł rok 1982, gdy ujawniły się trudności finansowe związane z utrzymaniem Branżowego OINTE.

BOINTE COBR MASZYN WŁÓKIENNICZYCH "POLMATEX-CENARO"

Powołanie COBR Maszyn Włókienniczych "POLMATEX-CENARO" poprzedziła działalność Centralnego Biura Technicznego Maszyn Włókienniczych (CEBET), istniejącego od 1946 r.⁴⁴

⁴³ Zarz. Min. Przem. Chem. z 2 sierpnia 1972 r. w sprawie rozwoju działalności w dziedzinie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w jednostkach organizacyjnych resortu przemysłu chemicznego. Znak: TP-0101, nr ew. 84, niepubl.

⁴⁴ Centralne Biuro Techniczne powstało 1 stycznia 1946 r. przy widzewskiej

Do podstawowych kierunków działalności COBR należały: budowa i konstrukcja maszyn włókienniczych, perspektywiczny rozwój technologii przędzalniczych, tkackich, dziewiarskich, wykończalniczych wyrobów nietkanych oraz przetwórstwa włókien chemicznych⁴⁵.

Początków działalności BOINTE szukać należy w COBR Maszyn Włókienniczych w okresie wczesnych lat pięćdziesiątych. Ze skąpych archiwaliów i wspomnień starszych pracowników ośrodka wynika, iż najwcześniej zaczęła się organizować biblioteka⁴⁶.

Najstarsze wiadomości o istnieniu właściwego ośrodka dokumentacji pochodzą z 1954 r., kiedy występował on pn. Biura Studiów i Dokumentacji. Od 1955 r. pod zwierzchnictwem mgr inż. Z. Filipa rozpoczął się jego wyraźny rozwój. Zatrudniano tu kilka osób (3-7). Zajmowano się głównie gromadzeniem zdobywanych różnymi drogami zbiorów, zwłaszcza czasopism obcojęzycznych, na podstawie których przygotowywano obszernie tłumaczenia. W latach pięćdziesiątych nawiązano pierwsze kontakty z instytucjami innych krajów⁴⁷.

W 1962 r. ośrodek zyskał rangę branżowego ointe⁴⁸. Otworzyły się nowe możliwości rozwoju. Zwiększono liczbę personelu, czemu sprzyjały m. in. ukazujące się akty prawne⁴⁹, rozszerzono zakres świadczonych usług. Wzrost zapotrzebowania na różnorodne prace

Fabryce Maszyn Włókienniczych. Por. *Rozwój przemysłu maszyn włókienniczych w Polsce 1946-1962*, Warszawa 1962.

⁴⁵ Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Maszyn Włókienniczych "POLMATEX-CENARO", [w:] *Informator nauki polskiej*, t. 1, Warszawa 1983, s. 625.

⁴⁶ Zatrudniona tu J. Kaliszewska mówi, że przystępując do pracy w 1950 r. w bibliotece wspomnianego CEBET (wówczas zlokalizowanego przy ul. Andrzeja 19/21 w dawnej fabryce braci Lange, od 1970 r. w zajmowanym obecnie gmachu), przejęła niewielki już zgromadzony księgozbiór; pierwszy zapis w zachowanym inwentarzu wykazywał datę 13 kwietnia 1946 r.

⁴⁷ Trudno odnaleźć właściwe dane, ale w tym okresie - wg relacji starszych pracowników BOINTE, gromadzono 25-30 tytułów czasopism fachowych z krajów kapitalistycznych i 10-15 z krajów socjalistycznych.

⁴⁸ Zarz. nr 67 Min. Przem. Ciężkiego z 2 maja 1962 r. w sprawie organizacji informacji technicznej i ekonomicznej w resorcie przemysłu ciężkiego, niepubl.; por. też Zarz. nr 8 Dyrektora Naczelnego Zjednoczenia Przemysłu Maszyn Włókienniczych z 28 lutego 1963 r. w sprawie roli i zadań sieci informacji techniczno-ekonomicznej w jednostkach organizacyjnych zgrupowanych w Zjednoczeniu Przemysłu Maszyn Włókienniczych, niepubl.

⁴⁹ Por. np. Okólnik nr 7 Departamentu Techniki z 1 czerwca 1963 r. w sprawie nomenklatury uposażeń i kwalifikacji pracowników zatrudnionych w branżowych (działowych) zakładowych ośrodkach oraz zakładowych komórkach informacji technicznej i ekonomicznej, centralnych biur konstrukcyjnych i przedsiębiorstw przemysłowych resortu przemysłu ciężkiego, niepubl.

dokumentacyjne skłonił do zorganizowania komórki poligraficznej oraz laboratorium fotograficznego. W latach sześćdziesiątych kupiono dla potrzeb BOINTE sprzęt ksero- i poligraficzny (w 1964 r. - fotokopiarkę i powielacz offsetowy Rominox, w 1968 r. - kserograf KS-2). W związku z tym własnym nakładem zaczęto publikować wydawnictwa na temat maszyn włókienniczych, jak wykaz nabytków bibliotecznych, informacje o zbiorach specjalnych, "Biuletyn Informacyjny CEBET".

Od 1969 r. BOINTE znalazł się pod kierownictwem mgr inż. C. Poppe. Kontynuując linię dotychczasowych działań i wykorzystując możliwości stworzone przez nową uchwałę w sprawie rozwoju inte, doprowadził on ośrodek do pełnego rozkwitu. W tym czasie rozbudowano m. in. dział małej poligrafii, opracowywano w szerszej niż dotąd skali zestawienia tematyczne, opracowania analityczno-syntetyczne, analizy dokumentacyjne, tłumaczenia⁵⁰. Opisy patentowe dotychczas gromadzone przez Ośrodek Informacji zostały z księgozbioru wyłączone i przekazane do utworzonego w 1969 r. Zespołu Wynalazczości i Ochrony Patentowej, samodzielnej komórki COBR, pełniącej funkcję branżowego ośrodka informacji patentowej dla obsługiwane go przemysłu. Po 1971 r. udoskonalono też i wypracowano nowe formy wydawnictw informacyjnych. Ostatecznie działalność wydawnicza BOINTE obejmowała takie publikacje, jak "Przegląd Dokumentacyjny" (mies.), "Biuletyn Informacyjny" (kontynuacja ww.; opracowanie zawieszono w latach 1973/1974), "Prace naukowo-badawcze COBR" (opracowywane redakcyjnie przez BOINTE, wydawane od 1974 r.). Odbiorcami tych publikacji (rozsyłanych wg rozdzielnika) były pracujące w branży zakłady przemysłowe, centralne laboratoria, wyższe uczelnie.

Rok 1982 przyniósł kolejne zmiany organizacji ośrodka (zmiana na stanowisku kierowniczym, rotacja pracowników, wyłączenie spod bezpośredniej zwierzchności BOINTE komórki poligraficznej) oraz zmianę sposobu finansowania działalności informacyjnej. Spowodowało to przede wszystkim poważne ograniczenia w prowadzonej dotychczas sferze usług dokumentacyjno-informacyjnych. Działalność wy-

⁵⁰ Informacje uzyskane podczas wywiadu przeprowadzonego (6 i 7 czerwca 1984 r.) z A. Trajmer, pracownikiem BOINTE COBR "POLMATEX-CENARO".

dawniczą zredukowano do opracowywania 1-2 stronicowych syntez (ukazujących się nieregularnie) pt. "Komunikaty. Informacja dla kierownictwa".

W zakresie organizacji w COBR "POLMATEX-CENARO" pod nazwą BOINTE współistniały: właściwy ośrodek inte, czyli Sekcja Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej (zatrudniająca w 1984 r. 10 osób), Sekcja Informatyki oraz Stanowisko ds. współpracy z zagranicą. Całość funkcjonowała w pionie zastępcy dyrektora COBR ds. technicznych.

BOINTE INSTYTUTU PRZEMYSŁU SKÓRZANEGO

Instytut Przemysłu Skórzanego należy do placówek naukowo-badawczego zaplecza krajowego przemysłu lekkiego. IPS utworzono na mocy Zarządzenia Min. Przemysłu Lekkiego z 20 sierpnia 1951 r.⁵¹ Jego geneza sięga 1945 r.

W IPS prowadzono prace w zakresie surowców oraz środków pomocniczych dla przemysłu skórzanego, technologii garbarstwa, futrzarstwa, białoskórnictwa, obuwnictwa, galanterii i odzieży skórzanej, materiałów z tworzyw sztucznych w dziedzinie obuwnictwa oraz galanterii, materiałów dotyczących ochrony środowiska, w tym ścieków garbarskich i toksykologii przemysłowej, biochemii i chemii⁵².

Wspomniano, że geneza Instytutu sięga 1945 r. Przy ówczesnym IPS powołanym z siedzibą w Poznaniu, tymczasowo przy Zakładzie Technologii Rolniczej Uniwersytetu Poznańskiego, zaczęto gromadzić dostępną literaturę z całego świata. Doc. dr Janicki pisał wówczas, iż "literatura fachowa z zakresu przemysłu skórzanego w Polsce prawie że nie istnieje. Lukę tę należy w najkrótszym czasie zapełnić. Do czasu opracowania podręczników oryginalnych należy opracować i wydać tłumaczenia podręczników z literatury rosyjskiej, angielskiej, niemieckiej i amerykańskiej. Przy Instytu-

⁵¹ Zarz. Min. Przem. Lek. z 20 sierpnia 1951 r. w sprawie utworzenia Instytutu Przemysłu Skórzanego w Warszawie, Mon. Pol. 1951, nr A-103, poz. 1505.

⁵² Instytut Przemysłu Skórzanego, [w:] *Informator nauki polskiej*, t. 1, Warszawa 1983, s. 656.

cie uruchamia się specjalny dział wydawniczy, którego zadaniem jest opracowywanie zarówno podręczników, jak i instrukcji dla przemysłu⁵³.

W Poznaniu działała też samodzielna Pracownia Garbników Roślinnych i Pracownia Skór Surowych oraz gromadzono literaturę z tego zakresu.

Prawie równolegle prowadziła działalność jednostka IPS w Warszawie, która miała koordynować wszystkie badania naukowe w zakresie przemysłu skórzanego w kraju. Rozpoczęto tu również gromadzenie materiałów źródłowych; od 1952 r. zaczęto wydawać "Przegląd Bibliograficzny Przemysłu Skórzanego", ukazujący się jako wkładka do "Przeglądu Skórzanego".

W Łodzi równolegle do ośrodków wymienionych, prowadził działalność (ul. Brzozowa 3) Zakład Skór Technicznych, który zgromadził pewien zasób materiałów źródłowych. W 1964 r. w nowo wybudowanym gmachu przy ul. Zgierskiej 73 nastąpiło scalenie 3 rozproszonych placówek Instytutu - poznańskiej, warszawskiej i łódzkiej. W tym okresie rozpoczął działalność również Zakład Informacji Technicznej i Ekonomicznej IPS, w skład którego wchodziła biblioteka, pracownia dokumentacji, pracownia wydawnictw i od 1966 r. pracownia reprograficzna. Formalne kierownictwo nad ośrodkiem sprawował (od 1964 do 1968 r.) doc. dr inż. E. Raabe, a do końca 1981 r. kierownikiem była mgr inż. E. Nowak (z przerwą w latach 1975-1979, kiedy to ówczesny dyrektor techniczny IPS spełniał formalny nadzór także nad ośrodkiem branżowym informacji). Równocześnie z przeniesieniem IPS do nowego gmachu przystąpiono do organizowania biblioteki fachowej. Przejęła ona księgozbiory z zakładów w Poznaniu i Warszawie oraz podręczne księgozbiory z poszczególnych zakładów i pracowni naukowych Instytutu. W ośrodku wykonywano prace przewidziane do realizacji w obowiązujących krajową służbę informacyjną wytycznych.

W ramach akcji podnoszenia kwalifikacji pracowników BOINTE organizował do końca 1981 r. i prowadził seminaria naukowe oraz szkolenia przeznaczone dla personelu Instytutu, zainteresowanych pracowników przemysłu skórzanego. Na spotkaniach tych referowano

⁵³ Kronika IPS w Łodzi, br., s. 5.

znajdujące się w toku lub zakończone prace naukowo-badawcze realizowane w IPS, zagadnienia będące przedmiotem wyjazdów służbowych na kongresy, sympozja, targi i staże naukowe. Organizowano konferencje naukowe i naukowo-informacyjne z przedstawicielami firm zagranicznych, którzy wygłaszali referaty i demonstrowali ekspozycje, próbki materiałów, filmy.

Do 1981 r. BOINTE sprawował opiekę i merytoryczny nadzór nad działającymi w branży ośrodkami zakładowymi i ponadzakładowymi (2 - MOINTE, 2 - ZWOINTE, 13 - ZOINTE)⁵⁴.

Działalność wydawnicza ośrodka objęła publikowanie kilku tytułów. Były to:

- "Przegląd Bibliograficzny Przemysłu Skórzanego" (ukazywał się do końca 1965 r. jako wkładka do "Przeglądu Skórzanego"),

- "Zestawienia Dokumentacyjne" (kontynuacja ww., ukazywały się od 1966 r. w postaci luźnych kartek na użytek własnych i współpracujących instytucji i zakładów przemysłowych),

- "Biuletyn Informacyjny" (wydawany od 1962 r. w liczbie 6-7 numerów rocznie; treść stanowiły opracowania i tłumaczenia artykułów z zagranicznej prasy fachowej, wiadomości o prowadzonych w IPS pracach badawczych, o wyjazdach zagranicznych),

- "Ekspresowa Obsługa Informacyjna" (publikowana od 1962 r. w VIII seriach tematycznych, w ilości 130 numerów rocznie; były to pojedyncze skrócone informacje, często ilustrowane, wydawane w miarę ukazywania się nowych rozwiązań techniczno-technologicznych na świecie),

- "Prace Instytutu Przemysłu Skórzanego" (które dokumentaliści BOINTE opracowywali w sensie technicznym).

Po 1976 r. działalność wydawniczą BOINTE IPS włączono w zakres działania resortu, redukując ją do dwóch publikacji pt.: "Ekspres Informacja. Przemysł Skórzany" oraz "Przegląd Dokumentacyjny. Przemysł Skórzany".

Wiele zmian organizacyjno-prawnych⁵⁵, a w konsekwencji także

⁵⁴ Informacje uzyskane podczas wywiadu przeprowadzonego (7 i 16 marca 1984 r.) z E. Nowak, emerytowaną kierowniczką BOINTE IPS.

⁵⁵ Chodzi głównie o zmianę zasad realizacji działalności wydawniczej w resorcie. Por. Zarz. nr 3 Min. Przem. Lekkiego z 22 stycznia 1975 r. w sprawie uzupełnienia zarz. nr 52 Min. Przem. Lekkiego z 30 września 1972 r. w sprawie organizacji i rozwoju działalności w zakresie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie przemysłu lekkiego. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1975, nr 1, poz. 5.

osobowych wywołały w ośrodku ogólne przemiany zasze w gospodarce kraju w początkach lat osiemdziesiątych.

Pod względem organizacyjnym w IPS występował w tym czasie konglomerat pn. Branżowych Ośrodków Informacji, Normalizacji i Ochrony Patentowej. W jego skład weszły: BOINTE, Sekcja Wynalazczości i Ochrony Patentowej oraz Branżowy Ośrodek Normalizacji. Branżowe ośrodki jako całość podporządkowane były bezpośrednio dyrektorowi IPS.

BOINTE INSTYTUTU TECHNIKI CIEPLNEJ

Instytut Techniki Ciepłej reprezentuje słabo rozwinięty w Łodzi przemysł paliwowo-energetyczny, a o jego lokalizacji w mieście w dużym stopniu zaważyła tradycja. Instytut powstał w 1948 r. na Politechnice Łódzkiej.

ITC prowadził prace w dziedzinie maszyn i urządzeń ciepłych, głównie w sferze kotłów i urządzeń kotłowych, turbin parowych, urządzeń energetyki konwencjonalnej i jądrowej, automatyzacji urządzeń energetycznych, wentylatorów, urządzeń i metod dla eliminacji hałasu, drgań, urządzeń odpylających i klimatycznych, aparatury pomiarowej⁵⁶.

W 1948 r. powołano przy Instytucie bibliotekę, która rozpoczęła działalność pod kierunkiem gen. W. Nałęcz-Gembickiego. Istotne zmiany dla ITC przyniósł rok 1951⁵⁷. Uzyskano pierwsze własne pomieszczenia, adaptując do potrzeb instytutowych pofabryczny budynek przy ul. Żwirki 11. Nastąpił zwrot tematyki naukowo-badawczej w kierunku dostosowania jej do bieżących potrzeb przemysłu.

W latach 1951/1952 bibliotekę Instytutu przekształcono w Ośrodek Dokumentacji Technicznej (występujący od 1954 r. pn. Ośrodka Dokumentacji Naukowo-Technicznej)⁵⁸.

⁵⁶ Instytut Techniki Ciepłej, [w:] *Informator nauki polskiej*, t. 1, Warszawa 1983, s. 611.

⁵⁷ Por. Zarz. Min. Przem. Ciężkiego z 11 grudnia 1951 r. w sprawie utworzenia Instytutu Techniki Ciepłej, Mon. Pol. 1951, nr A-16, poz. 198.

⁵⁸ W. G a j e w s k i, *Instytut Techniki Ciepłej w rocznicę swego 25-lecia, jego historia, osiągnięcia i zamierzenia na przyszłość*, "Prace Instytutu Techniki Ciepłej" 1975, z. 55/56, s. 3-48; por. też W. W i ś n i e w s k i, *Trzydzieści lat działalności Instytutu Techniki Ciepłej i perspektywy jego rozwoju*, [w:] Konferencja naukowa: XXX lat działalności Instytutu Techniki Ciepłej w służbie rozwoju energetyki, Łódź 1979, s. 1-5.

Liczne przeprowadzki ITC w obrębie miasta, ciasnota lokalowa zmiany personalne itp. sprawiły, iż w archiwum BOINTE brakuje materiałów aż do 1969 r., tj. do momentu, gdy kierownikiem placówki została mgr inż. A. Lipińska.

Powstanie właściwego Branżowego Ośrodka Informacji Technicznej i Ekonomicznej przypada na rok 1962⁵⁹. Pod koniec lat sześćdziesiątych ośrodek składał się z 3 komórek organizacyjnych: biblioteki, sekcji dokumentacyjnej, sekcji informacyjnej⁶⁰. Organizacja i zakres prac dostosowane były do wzorcowego schematu działalności BOINTE, opracowanego przez ministerstwo w 1967 r.

W latach siedemdziesiątych ośrodek rozrastał się i przechodził wiele reorganizacji, przystosowując swoją strukturę do nowych zadań⁶¹. W związku z rozszerzeniem działalności utworzono w BOINTE sekcję ogólnowo-wydawniczą, odpowiedzialną za przygotowywanie kolejnych numerów publikacji informacyjnych ITC: "Przeglądu Dokumentacyjnego" oraz "Informacji Ekspresowej".

W latach siedemdziesiątych rozszerzono też strukturę organizacyjną ośrodka, tworząc w 1971 r. sekcję reprograficzną, a w 1977 r. - sekcję wynalazczości i ochrony patentowej.

Obsada osobowa BOINTE zwiększyła się w tym czasie do blisko 25 osób. Korzystnie na rozwój ośrodka wpłynęły przyznanie mu praw zakładu naukowo-badawczego (w 1976 r.) oraz zmiana lokalizacji (w 1978 r.).

BOINTE ITC przekształcił się na przestrzeni lat ze stosunkowo słabej komórki dokumentacyjnej w dobrze zorganizowany zakład, obejmujący - zgodnie z aktualnie obowiązującą strukturą organizacyjną - działalność biblioteczną, dokumentacyjną, wydawniczą i reprograficzną.

⁵⁹ Por. Zarz. nr 67 Min. Przem. Ciężkiego z 2 marca 1962 r. w sprawie organizacji informacji technicznej i ekonomicznej w resorcie przemysłu ciężkiego, niepubl.

⁶⁰ Informacje uzyskane podczas wywiadu przeprowadzonego (12 czerwca i 25 lipca 1984 r.) z A. Lipińską, kierownikiem BOINTE ITC.

⁶¹ Por. Zarz. nr 54 Min. Przem. Ciężkiego i Min. Przem. Maszynowego z 14 grudnia 1972 r. w sprawie rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resortach przemysłu ciężkiego i przemysłu maszynowego, Dz. Urz. Min. Przem. Maszyn. 1973, nr 1, poz. 1.

BOINTE OBR APARATURY MANEWRWEJ

Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Aparatury Manewrowej (ORAM) reprezentuje przemysł maszynowy. Zainteresowania swoje skupiał wokół zagadnień konstrukcji łączników prądu zmiennego⁶². Jako samodzielna jednostka prowadził działalność od roku 1972⁶³. Jego historia, jak również ośrodka informacji, sięga lat wcześniejszych.

W 1963 r. Zjednoczenie Przemysłu Maszyn i Aparatów Elektrycznych powołało placówkę informacji naukowej w ramach Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Łączników Niskiego Napięcia, jako jedną z jego sekcji. Instytucją macierzystą nowo powstałego ointe były w tym czasie Zakłady Aparatury Elektrycznej "Elester". W początkowym okresie zatrudniano w ośrodku informacji dwie osoby. Działalność w zakresie inte ograniczona była do tworzenia bazy materiałów źródłowych dla zakładów "Elester". W 1964 r. personel ośrodka powiększył się o dalsze 3 osoby, co pozwoliło na rozszerzenie działalności. Uruchomiono powielarnię, zaczęto wydawać pierwsze samodzielne publikacje: "Informację Ekspresową" i "Informację Patentową". Zgodnie z zaleceniami FID przyjęto przy porządkowaniu zbiorów Uniwersalną Klasyfikację Dziesiątą jako obowiązującą. Następne lata przyniosły ośrodkowi rozwój metod informowania⁶⁴. Opracowano system kodowania informacji o patentach na kartach obrzeżnie perforowanych (zbiór ten jak twierdzono w ośrodku - przekazany został do Zjednoczenia Przemysłu Maszyn i Aparatów Elektrycznych EMA). W drugiej połowie lat sześćdziesiątych ośrodek informacji objął swą działalnością kolejne zakłady branży (na mocy decyzji Dyrektora Zjednoczenia). Jego obsada osobowa liczyła w 1966 r. 12 osób. Zmiany w zakresie organizacji pracy przyniosły również przeobrażenia strukturalne wprowadzone w 1967 r. przez Zjednoczenie. Ośrodek informacji, pozostający nadal przy ZAE "Elester" został merytorycznie podporządkowany dyrekcji Zjedno-

⁶² Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Aparatury Manewrowej ORAM, [w:] *Informator nauki polskiej*, t. 1, Warszawa 1983, s. 626.

⁶³ Zarz. nr 62/72 Dyrektora Zakładów Aparatury Elektrycznej "Elester" z 1 lipca 1972 r. w sprawie wydzielenia OBR ORAM, niepubl.

⁶⁴ Ośrodek Informacji Technicznej i Ekonomicznej Przemysłu Aparatów Elektrycznych, bm. 1970, maszyn. powiel.

czenia (przestał być jedną z sekcji Ośrodka Rozwojowego Łączników Niskiego Napięcia). Otrzymał on nazwę Ośrodka Informacji Technicznej i Ekonomicznej przemysłu aparatów elektrycznych (przy ZAE "Elester"). Jego kierownikiem był od połowy lat sześćdziesiątych do 1985 r. (tj. do przejścia na emeryturę inż. A. Larchévêque).

Rozwijająca się działalność ośrodka, w tym wydawnicza i poligraficzna, wymagała uzupełnienia parku maszynowego - oprócz kserografu (w 1965 r.) i powielaczy (w 1964 r.) zakupiono nowe potrzebne maszyny - bigówkę, "perforówkę", kamerę do mikrofilmowania dokumentów, zszywarę, powielacz Romajor.

W tym czasie ośrodek informacji uczestniczył także przy opracowywaniu tezaurusu z zakresu elektrotechniki, brał udział w ustalaniu wykazów czasopism przeznaczonych do dokumentowania w resortach przemysłu ciężkiego i maszynowego.

W 1972 r.⁶⁵ nastąpiła "przeprowadzka" ośrodka (z ul. Przędzalnianej 71, tj. z Zakładów "Elester") do lokalu w budynku Ośrodka Rozwojowego Łączników Niskiego Napięcia przy pl. Zwycięstwa 2.

BOINTE OBR ORAM dość długo nie mógł uzyskać statusu BOINTE, traktowany przez CIINTE jako zakładowy ośrodek ZAE "Elester". Na ten stan rzeczy nie miały wpływu istnienie Branżowego Ośrodka Informacji przy Instytucie Elektrotechniki w Warszawie, który w swojej działalności uwzględniał częściowo problematykę łódzkiej placówki. Ostateczne rozwiązanie toczącej się w tej sprawie dyskusji przyniosły powstałe na początku lat siedemdziesiątych koncepcje zmierzające do scalenia działających w Zjednoczeniu branżowych ośrodków. (Wytyczne organizacji Branżowego Ośrodka Informacji Techniczno-Ekonomicznej w Zjednoczeniu EMA opracowane zostały w początkach 1972 r.). Przewidywano wąską specjalizację i funkcjonowanie jednego ośrodka branżowego przy IE w Warszawie oraz 2 filii pozawarszawskich - w Zakładach Konstrukcyjno-Doświadczalnych Przemysłu Maszyn Elektrycznych KOMEL w Katowicach oraz w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Aparatury Manewrowej ORAM w Łodzi⁶⁶.

⁶⁵ Informacje uzyskane podczas wywiadu przeprowadzonego (30 maja 1984 r.) z kierownikiem BOINTE, mgr inż. A. Dorożyńską.

⁶⁶ Regulamin organizacji współdziałania Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Aparatury Manewrowej ORAM z Zakładem Aparatury Elektrycznej "Elester" (obow. od 1 października 1972 r., nie publikowane).

Specjalizacja działalności BOINTE OBR ORAM sprawiła, że w latach siedemdziesiątych ograniczono działalność do zagadnień informacji patentowej. Wprawdzie nadal gromadzono literaturę źródłową z tematu "łączniki niskiego napięcia", ale pochodne opracowania informacyjne zamawiano (bezpłatnie) w bointe biorących udział w podziale pracy (tj. w IE w Warszawie oraz w ZKD KOMEL w Katowicach).

Przedstawiony schemat usług informacyjnych obowiązywał bez zasadniczych zmian do 1982 r. Wprowadzenie reformy gospodarczej wskazało na niedoskonałość dotychczasowej struktury. Obowiązki uczestnictwa w specjalizacji pracy rozluźniły się. Zadecydowały o tym w głównej mierze - jak twierdzą w BOINTE - wysokie opłaty pieniężne pobierane za każde opracowanie dokumentacyjne sporządzane przez współpracujące dotychczas ośrodki. Poszczególne BOINTE podjęły starania o zbliżenie prowadzonej działalności do kierunku prac prowadzonych w instytucjach macierzystych. W BOINTE OBR ORAM służyć temu miały m. in. sporządzane od 1983 r. "Komunikaty Informacyjne", zawierające streszczenia artykułów z czasopism polskich i obcych, adnotowane opisy opatentowanych lub zgłoszonych wynalazków.

BOINTE COBR PRZEMYSŁU ODZIEŻOWEGO

Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Odzieżowego powstał z przekształcenia Centralnego Laboratorium Odzieżownictwa (CLO). Na zakres zainteresowań COBR składały się przede wszystkim technologia i organizacja produkcji odzieży, konstrukcja nowych maszyn i urządzeń dla przemysłu odzieżowego, konstrukcja i modelowanie wyrobów odzieżowych, produkcja, użytkowanie oraz konserwacja tych wyrobów, reklama i handel⁶⁷.

Ośrodek informacji powołano w 1962 r. mocą odpowiednich aktów prawnych. Zarządzenie nr 32/62 Dyrektora Naczelnego Zjednoczenia Przemysłu Odzieżowego z 15 maja 1962 r. powołało 7 ośrodków dokumentacji typu zakładowego oraz jeden ośrodek na szczeblu branżowym, zlokalizowany przy ówczesnym Centralnym Laboratorium⁶⁸.

⁶⁷ Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Odzieżowego, [w:] *Informator nauki polskiej*, t. 1, Warszawa 1983, s. 658.

⁶⁸ Informacje uzyskane podczas wywiadu przeprowadzonego (14 listopada 1983 r.) z bibliotekarką BOINTE, B. Skałbanią.

Organizacją ośrodka dokumentacji (w gmachu przy ul. Mickiewicza 6) zajął się inż. C. Domański. Wraz z ośrodkiem powstała biblioteka⁶⁹. Stopniowo krystalizowały się zadania, które należało wypełniać. Dowodem tak pojmowanej roli BOINTE były wydawnictwa dokumentacyjne, opracowywane przez 4-osobowy zespół pracowników (2 tłumaczy, bibliotekarza i kierownika ośrodka). Do publikacji tych należały: "Przegląd Dokumentacyjny", "Biuletyn Informacyjny" (obejmujący sprawozdania z tematów badawczych realizowanych przez instytucję macierzystą oraz skrót opracowań sporządzanych przez inne instytucje), "Prace własne CLO".

Odbiorcami wydawnictw powielanych we własnym zakresie w ramach pracy Działu wydawniczo-drukarskiego (przy COBR istniał on od przełomu lat 1948/1949) były przedsiębiorstwa produkcyjne obsługiwane go przemysłu, spółdzielnie produkcyjne, szkoły odzieżowe oraz zainteresowani pracownicy instytucji macierzystej.

Drugi etap w dziejach ośrodka informacji przypadł na lata siedemdziesiąte. Duże znaczenie miała tu ogłoszona z początkiem roku (12 lutego 1971) Uchwała nr 35. W okresie tym COBR, a wraz z nim BOINTE, przeprowadził się do nowo zbudowanego gmachu, przy ul. Sterlinga 27/29. Wzrosła też znacznie obsada osobowa (do 20 osób). W ośrodku zajmowano się przede wszystkim sporządzaniem typowych opracowań informacyjnych, jak syntezy informacyjne, tematyczne zestawienia, tłumaczenia itp.

BOINTE jako uczestnik i użytkownik resortowego systemu informacji z zakresu przemysłu lekkiego wykonywał zadania i obowiązki wytyczane przez właściwy ROINTE, (np. prowadził współpracę w zakresie działalności wydawniczej, uczestniczył w systemie RESFAKTO, LEKINBAD czy LEGPROMINFORM)⁷⁰. W latach osiemdziesiątych zatrudnienie w BOINTE znacznie spadło (do 9 osób w 1984 r., co stanowiło 3% ogółu pracowników instytucji macierzystej).

⁶⁹ Informacje uzyskane podczas wywiadu przeprowadzonego (14 października 1983 r.) z kierownikiem BOINTE, dr. Z. Pietrzakiem.

⁷⁰ Por. Zarz. nr 4 Min. Przem. Lekkiego z 21 kwietnia 1980 r. w sprawie rozwoju działalności w zakresie informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie przemysłu lekkiego. Dz. Urz. Min. Przem. Lek. 1980, nr 3, poz. 9; por. też Zarz. nr 7 Dyrektora Centralnego Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Odzieżowego z 30 marca 1982 r. w sprawie struktury organizacyjnej Centralnego Ośrodka Badawczo-Rozwojowego, nie publikowane.

W prawie 20-letniej historii ośrodka wielokrotnie zmieniali się jego kierownicy, co nie pozostawało bez wpływu na wewnętrzną organizację i styl pracy. Kolejno funkcje kierownicze sprawowali: wspomniany inż. C. Domański, inż. L. Kaleski, technik-mechanik Z. Suchara, mgr inż. R. Miller, K. Miksa, a od 1982 r. dr Z. Pietrzak

BOINTE COBR PRZEMYSŁU GASTRONOMICZNEGO I ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH

Przemysł spożywczy należał w połowie lat osiemdziesiątych do lepiej rozwiniętych w Łodzi. Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Gastronomicznego i Artykułów Spożywczych powstał z przekształcenia Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Drobnej Wytwórczości w 1974 r.

Zakres zainteresowań COBR stanowiły problemy przemysłu spożywczego, gastronomicznego, garmażeryjnego oraz obrotu towarowego artykułami żywnościowymi⁷¹.

Działowy Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej powołano w 1972 r. przy wspomnianym OBR Drobnej Wytwórczości⁷². Organizację BOINTE powierzono mgr inż. J. Dajniak, późniejszemu kierownikowi BOINTE. Ośrodek działowy inte merytorycznie podległy Komitetowi Drobnej Wytwórczości w pierwszych latach swego istnienia miał za zadanie gromadzenie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych wyłącznie na rzecz użytkowników jednostki macierzystej. W 1974 r. instytucja macierzysta omawianego ośrodka podporządkowana została Ministerstwu Handlu Wewnętrznego i Usług. Ośrodek informacji otrzymał specjalizację branżową oraz nazwę Branżowego Ośrodka Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej. Działał jako zespół informacyjny stanowiący integralną część Pracowni Ogólnotechnicznej Ośrodka Badawczo-Rozwojowego.

Po 1974 r. rozpoczął się właściwy rozwój omawianego ośrodka informacji. Zwiększono obsadę osobową, ustalono zasady organiza-

⁷¹ "Społem". Centralny Związek Spółdzielni Spożywców. Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Gastronomicznego i Artykułów Spożywczych, [w:] Informator nauki polskiej, t. 1, Warszawa 1983, s. 692-693.

⁷² Zarz. nr 48 Min. Handlu Wewnętrznego i Usług z 25 października 1972 r. w sprawie organizacji systemu informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w resorcie handlu wewnętrznego i usług. Dz. Urz. Min. HWiU 1972, nr 15, poz. 46.

cji i specjalizacji pracy, nawiązano kontakty z instytucjami o pokrewnym zakresie działania. W strukturze organizacyjnej BOINTE tego okresu wyróżniono następujące etaty - z podległością w pionie Pracowni Ogólnotechnicznej, przez jej kierownika, tj. zastępcę dyrektora ds. rozwojowych OBR - starszego technologa dokumentalisty (p.o. kierownika BOINTE), technologa dokumentalisty, starszego asystenta technologa dokumentalisty, dokumentalisty bibliotekarza, rzeczownika patentowego⁷³.

Pewne zmiany w BOINTE przyniosła reorganizacja przeprowadzona w pionie Ministerstwa Handlu Wewnętrznego w 1976 r. Skutkiem przemian przekazano zwierzchnictwo nad OBR Centralnemu Zarządowi Spółdzielni Spożywców "Społem" (z siedzibą w Warszawie), zaś przy BOINTE utworzono Centralny Ośrodek Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej⁷⁴. Opracowywany w ośrodku "Biuletyn Informacyjny" wydawał się skuteczną formą oddziaływania informacyjnego. Zawierał artykuły problemowe oraz przegląd dokumentacyjny najnowszej literatury.

BOINTE OBR PRZEMYSŁU ZABAWKARSKIEGO I ARTYKUŁÓW POLITECHNICZNYCH

Przemysł zabawkarski w statystyce gospodarczej Łodzi zaliczony został do grupy "pozostałych gałęzi", obok wyodrębnionych: paliwowo-energetycznego, metalurgicznego, elektromaszynowego, chemicznego, mineralnego, drzewno-papierniczego, lekkiego i spożywczego. Trudno wskazywać na jego udział w strukturze gospodarczej miasta i kraju.

W OBR prowadzono prace nad zagadnieniem metod wytwarzania artykułów politechnicznych i zabawek, problemem pedagogicznego oddziaływania zabawki, nad zagadnieniem organizacji i ekonomiki produkcji, rzecznictwa patentowego⁷⁵.

⁷³ Informacje uzyskane w czasie rozmowy przeprowadzonej (14 i 15 maja 1985 r.) z kierownikiem BOINTE, mgr inż. J. Dajniak.

⁷⁴ Uchwała nr 4 Zarządu "Społem" CZSS z 27 stycznia 1977 r. w sprawie rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w spółdzielczości spożywców, "Komunikaty Wewnętrzne" nr 3.

⁷⁵ Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Zabawkarskiego i Artykułów Politechnicznych, [w:] Informator nauki polskiej, t. 1, Warszawa 1983, s. 691.

BOINTE przemysłu zabawkarskiego powołany został Uchwałą nr 142 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy z 16 grudnia 1972 r. W zał. 1 do Uchwały wśród wymienianych tam nowo kreowanych branżowych ointe spółdzielczości pracy - wymieniono także ośrodek inte branży zabawkarskiej⁷⁶.

Faktyczne zorganizowanie ośrodka i sieci informacji w przemyśle zabawkarskim przypadło jednak dopiero na drugą połowę lat siedemdziesiątych. W projekcie opracowanym przez mgr L. Krzeszewską (pierwszy kierownik BOINTE, do marca 1984 r.) przewidziano funkcjonowanie BOINTE przy OBR Przem. Zabawkarskiego oraz istnienie ośrodków międzyzakładowych i zakładowych inte (lub punktów dokumentacyjnych) uruchamianych przy konkretnych spółdzielniach produkcyjnych. Projekt pn. "Program organizacji sieci inte" zatwierdzony został przez Zarząd Krajowego Związku Spółdzielni Zabawkarskich, z realizacją od początku 1980 r.⁷⁷

Ponadto zorganizowano w BOINTE bibliotekę ze stosownym doбором literatury o tematyce zabawkarskiej, wypracowane zostały zasady prowadzenia dokumentacji, przeprowadzono szkolenie pracowników wytypowanych do pracy w sieci inte⁷⁸.

Przełomowa sytuacja, w jakiej znalazł się kraj u progu lat osiemdziesiątych wniosła pewne zmiany do pierwotnego stanu zamierzeń sieci inte w branży. Zlikwidowano placówki informacji niższego szczebla (punkty dokumentacyjne) i przeniesiono na BOINTE główny ciężar gromadzenia, dokumentowania i udzielania informacji

⁷⁶ Uchwała nr 142 Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy z 16 grudnia 1972 r. w sprawie organizacji i rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w spółdzielczości pracy. Biul. CZSP 1973, nr 1, poz. 1.

⁷⁷ Do tego czasu zorganizowano 3 międzyzakładowe ośrodki informacji: przy Częstochowskich Zakładach Zabawkarskich w Częstochowie, Spółdzielni Pracy "Krawal" w Krakowie, Biurze Konstrukcyjno-Technologicznym "Kontech" w Warszawie. Poza tym w 29 spółdzielniach zrzeszonych w KZSZ oraz w 31 spółdzielniach nie zrzeszonych w Krajowym Związku wytypowano osoby do prowadzenia punktów informacji. Wspomnianym jednostkom BOINTE przekazał materiały dotyczące zasad prowadzenia punktów informacji oraz międzyzakładowych ointe, wykaz podstawowych aktów prawnych oraz inne wydawnictwa. Por. L. K r z e s z e w s k a, *Informacja o działalności BOINTE*, "Ekspres Informacja" 1980, nr 8, s. 8-9.

⁷⁸ Program kursu opracował BOINTE przemysłu zabawkarskiego, uzyskując nań akceptację CİNTE w 1980 r. (przeszkolono ok. 30 osób); informacje uzyskane w czasie rozmowy przeprowadzonej (15 listopada 1983 r.) z kierownikiem BOINTE, mgr L. Krzeszewską.

użytkownikom. Przy braku kartotek informacyjnych służyły temu celowi publikowane wydawnictwa: "Ekspres Informacja" oraz "Przegląd Dokumentacyjny". (W 1984 r. zatrudniano w ośrodku 6 osób, co stanowiło 6,4% ogółu pracowników instytucji macierzystej).

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując należy stwierdzić, że niektóre spośród łódzkich ośrodków mają ponad 40-letnią historię. Ich rozwój stymulowały zadania stawiane przed gospodarką i nauką, jak również ukazujące się w kraju akty prawne dotyczące informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej.

Branżowe ośrodki inte spełniały w przeszłości dwa rodzaje zadań: 1) na rzecz branży, 2) na rzecz instytucji macierzystej. W tym zakresie wykonywano zespół prac związanych z gromadzeniem źródeł informacji, sporządzaniem i rozpowszechnianiem informacji pochodnej, której formy dostosowywano raczej do wymogów krajowego systemu inte, aniżeli do potrzeb swych użytkowników. Częstokroć bointe występowało w roli organizatora obsługi (fotograficznej, tłumaczeniowej, nagłośnienia) spotkań przedstawicieli branży.

Ośrodki branżowe obciążone wielorakimi zadaniami na rzecz systemu inte (które starały się wykonywać) nie zrosły się dostatecznie ze strukturą i potrzebami instytucji macierzystej. Różnorodnie sytuowane w ich ramach (od rangi zakładu naukowo-badawczego, po skromny zespół włączony w skład odrębnej pracowni czy sekcji), stosowały odmienne rozwiązania w zakresie wewnętrznej struktury organizacyjnej i podziału pracy. Słabe przy tym kadrowo (zatrudniając w 1984 r. od kilku, tj. 6 do kilkudziesięciu, tj. 36 osób, co stanowiło od 1,4% do 8,6% ogółu zatrudnionych) ograniczały często działalność do usług bibliotecznych i informacji bibliograficznej o piśmiennictwie.

Nie zadbały o udokumentowanie wpływu informacji naukowej na produkcję obsługiwaną gałęzi przemysłu i rozwój gospodarczy miasta. Wiele spośród nich nie starało się również o źródłowe udokumentowanie własnej historii.

Środki finansowe na tak pojmowaną działalność zapewniały - do przełomu lat 1981/1982 - dotacje resortowe (na ogół w ramach kwot z tzw. funduszu postępu technicznego) lub spółdzielcze. Łódzkie

bointe prowadziły w tym czasie bezpłatną działalność na rzecz wszystkich użytkowników (wyjątek - opłaty za usługi repro- i poligraficzne wykonywane na rzecz użytkowników spoza instytucji macierzystej).

Ogłoszone w początkach lat osiemdziesiątych akty prawne, jak ustawa o przedsiębiorstwach, o samorządzie załogi przedsiębiorstwa, o cenach - stworzyły w kraju nową sytuację prawno-ekonomiczną. Kalkulacja kosztów jednostek macierzystych bointe spowodowała traktowanie informacji na równi z innymi wyrobami. W latach osiemdziesiątych bointe stanęły przed obowiązkiem współuczestniczenia w tworzeniu środków przeznaczonych na prowadzenie działalności.

Nowa rzeczywistość gospodarcza i ustrojowa lat dziewięćdziesiątych, a także współczesne warunki techniczne stawiają przed placówkami informacyjnymi wyzwanie. U progu nowego etapu organizowania w Polsce działalności informacyjnej, warto zwrócić uwagę na to, że ośrodek informacji jest nierozdzielny od swego otoczenia. Oddziałuje na środowisko zewnętrzne i czerpie z jego dorobku. Więzy ośrodka informacji ze środowiskiem czynią zeń ważnego partnera skomplikowanych mechanizmów gospodarki narodowej.

W zakończeniu rozważań szczególnie podkreślić należy, że ze środowiska pracowników branżowych ośrodków wyszło kilka osób znanych w Polsce z pracy na polu naukowym i dydaktycznym. I tak np. w BOINTE ICP bibliotekę zakładała i pracowała w niej do końca 1970 r. doc. dr hab. J. Siniarska-Czaplicka, która prowadziła prace badawcze z zakresu historii papieru⁷⁹. W Instytucie Włókniennictwa ośrodek informacji organizował m. in. prof. W. Fabierkiewicz, autor *Słownika podręcznego włókienniczego...*⁸⁰. Z BOINTE ICP związana jest osoba doktora J. Robowskiego, teoretyka, praktyka i wieloletniego wykładowcy problemów inte na Uniwersytecie Warszawskim, Łódzkim oraz na licznych kursach organizowanych przez CINTe i przez Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego (resort ICP)⁸¹.

⁷⁹ I. Na g ó r s k a, *Jadwiga Siniarska-Czaplicka. 1913-1986*, "Bibliotekarz" 1987, nr 4-5, s. 54-56.

⁸⁰ W. F a b i e r k i e w i c z, *Słownik podręczny włókienniczy w 5 językach: polskim, rosyjskim, angielskim, francuskim i niemieckim*, Warszawa 1955.

⁸¹ Wykaz niektórych publikacji J. Robowskiego z zakresu inte oraz z dziedziny papiernictwa zawiera opracowanie pt. *30 lat Instytutu Celulozowo-Papierniczego w Łodzi. Bibliografia publikacji pracowników ICP w latach 1952-1980*, Łódź 1982.

Stanisława Kurek-Kokocińska

FACHMÄSSIGE ZENTREN DER WISSENSCHAFTLICHE, TECHNISCHE UND ÖKONOMISCHE
INFORMATION IN LODZ (ABRISS DER ENTWICKLUNG)

Eine Entwicklung der fachmässige Zentren der Information, welche nach dem Modell verbunden mit der Tradition des GIDN-T war gestaltet (später bestimmt im Beschluss der Ministerrat No 169 von Jahr 1960 und No 35 von Jahr 1971), geht im Vergangenheit davon. Verfasserin des Artikel stellt bisherige Methoden, Gestalten und Mechanismus der informative Tätigkeit vor, welche war in der fachmässige Zentren der Information durchgeführt.